

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

**Ερωτήσεις & Απαντήσεις
στο κείμενο διαβούλευσης
για τις Αλλαγές στην Ανώτατη
Εκπαίδευση**

<http://www.opengov.gr/ypepth/>

Αθήνα, 14 Δεκεμβρίου 2010

Ειδική Γραμματεία Ανώτατης Εκπαίδευσης

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης επί του κειμένου του Υπουργείου Παιδείας «Εθνική Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση» έχουν δει το φως της δημοσιότητας διάφορες ερμηνείες σε σχέση με το σχέδιο διαβούλευσης οι οποίες δεν ευσταθούν, ενώ διατυπώνονται απόψεις και κρίσεις οι οποίες συνάγουν συμπεράσματα για ζητήματα που ούτε καν θίγονται στο κείμενο της διαβούλευσης. Ως εκ τούτου, και για την αποφυγή λανθασμένων εντυπώσεων, οι οποίες μπορεί να λειτουργήσουν αποπροσανατολιστικά σε ό,τι αφορά στην ουσία του διαλόγου, σταχυολογούνται παρακάτω οι σημαντικότερες από τις ερωτήσεις που εγείρονται και οι σχετικές απαντήσεις.

1. Γιατί χρειάζεται αλλαγή του Νόμου για τα Πανεπιστήμια;

Για δύο λόγους:

Πρώτον, το διεθνές περιβάλλον: Η Ανώτατη Εκπαίδευση διεθνώς βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι. Υπάρχουν πολλά κρίσιμα ερωτήματα, τα οποία ζητούν απάντηση. Μεταξύ αυτών π.χ. το είδος, ο τρόπος και η μορφή της γνώσης που προσφέρουν τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), ο ρόλος τους στη διεθνοποιημένη οικονομία, η ανάγκη για διεθνοποίηση και των σπουδών, αλλά και του ρόλου των Ιδρυμάτων. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης (22 από τις 27, στην Γαλλία, Πορτογαλία, Αυστρία, Σουηδία, Γαλλία κ.λπ.) έγιναν και γίνονται μεταρρυθμίσεις ώστε να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα. Είναι, επομένως, ανάγκη και στην Ελλάδα να προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά και να διαμορφώσουμε το περιβάλλον εκείνο που θα επιτρέψει στα Ελληνικά ΑΕΙ να βρουν τη θέση τους στο νέο παγκόσμιο χάρτη της Εκπαίδευσης και να παράσχουν βέβαια στη νεολαία μας σπουδές με αξία.

Δεύτερον, για λόγους που αφορούν ειδικά τα ελληνικά πανεπιστήμια: Ο νόμος 1268/82 έχει επιτελέσει τον ρόλο του («άνοιξε» τα πανεπιστήμια στην κοινωνία, κ.λπ.). Το θεσμικό πλαίσιο καταγράφεται με όλες τις αλλαγές σε πάνω από 500 σελίδες και επί μέρους διορθωτικές κινήσεις δεν βοηθούν το κάθε ΑΕΙ να προχωρήσει και να εκπληρώσει τον ρόλο του. Επιπλέον, υπάρχουν στα ελληνικά ΑΕΙ νέες δυνάμεις αριστείας που ασφυκτιούν στην κατάσταση όπως έχει

παγιωθεί/διαμορφωθεί. Με τη μεταρρύθμιση θέλουμε να απελευθερώσουμε/να στηρίξουμε τις δυνάμεις αυτές, να δώσουμε ώθηση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, φοιτητικό και ερευνητικό. Να ανοίξει το πανεπιστήμιο στην κοινωνία και τον διεθνή χώρο. Τέλος, έχουν ήδη περάσει σχεδόν 30 χρόνια από την προηγούμενη θεσμική αλλαγή ευρείας κλίμακας (Ν.1268/82) που καθόρισε την πορεία του ελληνικού πανεπιστημίου προς το 21^ο αιώνα. Στο νέο αιώνα απαιτείται νέο θεσμικό πλαίσιο που θα προσαρμόζει τα ΑΕΙ στη νέα πραγματικότητα

2. Γιατί τώρα;

Η Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση, μετά μία μακρά περίοδο άναρχης ανάπτυξης με ευθύνη και των πολιτικών ηγεσιών, έχει φτάσει στο σημείο να απαιτείται ένας επαναπροσδιορισμός του ρόλου της. Το ότι η ανάγκη αυτή συμπίπτει με την ανάγκη για ευρύτερες αλλαγές στην Ελληνική κοινωνία και το Ελληνικό κράτος αποτελεί ίσως μια χρήσιμη και οπωσδήποτε όχι τυχαία σύμπτωση.

- Το γεγονός ότι φτάσαμε χωρίς καμιά στρατηγική και μόνο για λόγους ικανοποίησης αιτημάτων, να έχουμε εικοσιτέσσερα Πανεπιστήμια και δεκαέξι ΤΕΙ, ενώ σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές κάθε ΑΕΙ πρέπει να αντιστοιχεί σε ένα εκατομμύριο κατοίκους,

- το γεγονός ότι έχουμε πεντακόσια πανεπιστημιακά Τμήματα και Τμήματα ΤΕΙ, πολλά από τα οποία είτε «επαναλαμβάνονται» χωρίς λόγο, είτε έχουν άκρως εξειδικευμένα αντικείμενα,

- το γεγονός ότι έχουν θεσμοθετηθεί χωρίς καμμία διαδικασία αξιολόγησης εξακόσια περίπου μεταπτυχιακά προγράμματα και έχουν υποβληθεί για έγκριση άλλα εκατό περίπου,

- το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό νέων που εισάγονται στην Ανώτατη Εκπαίδευση με ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά συμπλήρωσης σπουδών και από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη,

αποτελούν ενδείξεις ότι η μέχρι τώρα πορεία και στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση ήταν σε λάθος κατεύθυνση.

Η γενικότερη κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα επιβάλλει και μια εκ βάθρων αλλαγή στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που θα επιτρέψει όχι μόνο να διορθωθούν οι αδυναμίες, μερικές από τις οποίες προαναφέρθηκαν, αλλά και να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις

ώστε τα ελληνικά ΑΕΙ να συμβάλουν στην ανόρθωση της χώρας και να γίνουν ανταγωνιστικά στο διεθνές περιβάλλον.

3. Σε τι διαφέρουν οι αλλαγές που προτείνονται τώρα σε σχέση με τις αλλαγές που έχουν επιχειρηθεί μέχρι σήμερα;

Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες αλλαγών επικεντρώνονταν στην επίλυση προβλημάτων που η ίδια η προηγούμενη νομοθεσία αλλά και η συνεπακόλουθη λειτουργία των Ιδρυμάτων προκαλούσε (π.χ. σύνθεση εκλεκτορικών σωμάτων για εκλογές Καθηγητών, σύνθεση εκλεκτορικών σωμάτων για εκλογές Πρυτάνεων και Προέδρων, αριθμός εκλεκτόρων για τις εκλογές Καθηγητών, αριθμός δημοσιεύσεων και γενικότερα ποσοτικά κριτήρια για εκλογές διδασκόντων στις διάφορες βαθμίδες κ.λπ.), χωρίς να προσαρμόζει την εσωτερική λειτουργία των Ιδρυμάτων στη νέα διεθνή πραγματικότητα. Η προσέγγιση αυτή όχι μόνο δεν έλυσε ουσιαστικά προβλήματα, αλλά αντίθετα αποτελούσε πηγή αντιπαράθεσης μεταξύ των διαφόρων ομάδων εσωτερικά στο ΑΕΙ και εξελισσόταν ανάλογα με τις προσβάσεις που είχαν οι ομάδες αυτές στη νομοθετική εξουσία.

Σήμερα, επιχειρούμε κάτι διαφορετικό. Προσπαθούμε να αλλάξουμε συνολικά τη δομή του ΑΕΙ με τρόπο ώστε η Πολιτεία να θέτει μεν τους γενικούς στόχους και κατευθύνσεις των ιδρυμάτων αλλά τα ίδια τα ΑΕΙ να αναλαμβάνουν την ευθύνη για όλα τα θέματα της ακαδημαϊκής λειτουργίας. Θέλουμε ένα νόμο πλαίσιο λιτό και σαφή. Μιλάμε, δηλαδή, για ουσιαστική ακαδημαϊκή αυτοτέλεια των Πανεπιστημίων, με ταυτόχρονη ουσιαστική εποπτεία του κράτους η οποία θα περιορίζεται να αξιολογεί πώς οι στρατηγικοί στόχοι της χώρας εξυπηρετούνται από τα Πανεπιστήμια, με έλεγχο των ακαδημαϊκών διαδικασιών στην είσοδο (input) και την έξοδο (output) και όχι στις ενδιάμεσες λεπτομέρειές τους.

4. Ποια είναι η σημαντικότερη αλλαγή που προτείνεται όσον αφορά στη διοίκηση των Ιδρυμάτων;

Η σημαντικότερη αλλαγή είναι η υιοθέτηση του Συμβουλίου του ΑΕΙ. Το Συμβούλιο αποτελεί μια μορφή διοίκησης που έχει υιοθετηθεί σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης (π.χ. Δανία, Σουηδία, Αυστρία, Ελβετία, Ολλανδία, Γαλλία, Πορτογαλία κτλ.). Παρόμοιες μορφές διοίκησης υφίστανται και στα Πανεπιστήμια της Αμερικής, της Ασίας και της Αυστραλίας. Το Συμβούλιο περιλαμβάνει μεταξύ των μελών του

καταξιωμένα στην κοινωνία πρόσωπα που μπορούν να συμβάλλουν στην απαραίτητη αλληλεπίδραση της κοινωνίας με το Πανεπιστήμιο.

Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται, με έναν τρόπο, η παρουσία και η συμβολή της κοινωνίας στα ΑΕΙ και γίνεται ένας πρώτος απολογισμός του ιδρύματος προς ένα σώμα που περιλαμβάνει όχι μόνο ακαδημαϊκούς αλλά και μέλη της κοινωνίας. Οι ετήσιες εκθέσεις που υποβάλλονται τυπικά από τα ΑΕΙ δεν εξασφαλίζουν σήμερα έναν ουσιαστικό απολογισμό.

5. Πόσα θα είναι τα μέλη του Συμβουλίου και πόσα από αυτά θα είναι μη Πανεπιστημιακοί;

Οι διεθνείς πρακτικές ποικίλλουν όσον αφορά στον αριθμό των μελών του συμβουλίου από πολυπρόσωπα (π.χ. έως και 70) έως και ολιγοπρόσωπα (π.χ. έως και 7). Ο αριθμός των μελών του Συμβουλίου στις περιπτώσεις που ήδη εφαρμόζεται η πρακτική αυτή είναι αποτέλεσμα, συνήθως, τοπικών παραδόσεων ή και της αντίληψης που υπάρχει για τον τρόπο που θα πρέπει να λειτουργεί το Συμβούλιο. Για την περίπτωση της χώρας μας, καταλληλότερη θεωρείται μια ολιγοπρόσωπη σύνθεση Συμβουλίου για να είναι αποτελεσματική και επ' αυτού αναμένουμε τα συμπεράσματα της διαβούλευσης

Υπάρχουν Συμβούλια, στα οποία τα εξωτερικά μέλη εκλέγονται, άλλα στα οποία μερικά τουλάχιστον εξωτερικά μέλη διορίζονται, άλλα όπου συμμετέχουν θεσμικοί φορείς των τοπικών κοινωνιών και άλλα όπου τα εξωτερικά μέλη επιλέγονται με διάφορες άλλες διαδικασίες. Στο σχέδιο διαβούλευσης θα λάβουμε ασφαλώς υπόψη μας την Ελληνική εμπειρία (καλή και κακή), τα αποτελέσματα της διαβούλευσης και βέβαια το συνταγματικό πλαίσιο της χώρας.

6. Ποια είναι τα επιθυμητά χαρακτηριστικά των μελών του Συμβουλίου;

Κατά τεκμήριο, τα μέλη του Συμβουλίου πρέπει να είναι άτομα με επιτυχή πορεία στην κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή, με εμπειρία στη διοίκηση οργανισμών. Επίσης, πνευματικοί άνθρωποι που έχουν αφήσει τη σφραγίδα τους στον πολιτισμό της χώρας ή ακόμη και διεθνώς. Προηγούμενη εμπειρία από την ακαδημαϊκή ζωή είναι πάντοτε χρήσιμη. Αυτό που κυρίως θα πρέπει να διασφαλίζεται, κατά το μέτρο του δυνατού, είναι τα πρόσωπα αυτά να μην προσδοκούν οφέλη από την ενδεχόμενη συμμετοχή τους στα Συμβούλια των ΑΕΙ.

Είναι βέβαιο ότι η διεθνής εμπειρία έχει δείξει πως σε πολλές περιπτώσεις πρόσωπα που έχουν συμμετάσχει σε τέτοια Συμβούλια δεν ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες που προαναφέρθηκαν. Τέτοια αρνητικά παραδείγματα πρέπει να αποτελέσουν παραδείγματα προς αποφυγή.

Οποσδήποτε, οι απόψεις που θα διατυπωθούν κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης θα αποτελέσουν εξαιρετικά χρήσιμο υλικό στη διαμόρφωση της τελικής πρότασης του Υπουργείου.

7. Πρέπει να υπάρχουν ακαδημαϊκά μέλη σε αυτό το Συμβούλιο και αν ναι, αυτά θα πρέπει να προέρχονται από το ίδιο το ΑΕΙ ή ενδεχομένως και από άλλα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα;

Ναι, θα υπάρχουν ακαδημαϊκά μέλη, τα οποία θα προέρχονται από το ίδιο το ίδρυμα. Η συνολική σύνθεση συνδέεται με τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου.

8. Πώς θα επιλέγεται ο Πρύτανης/Πρόεδρος ΤΕΙ στη νέα δομή του Πανεπιστημίου/ΤΕΙ;

Και εδώ, οι διεθνείς πρακτικές συγκλίνουν στη διαδικασία που έχει προταθεί από το Υπουργείο Παιδείας, δηλαδή, σε μία διεθνή πρόσκληση στην οποία να μπορούν να ανταποκρίνονται όσοι ενδιαφέρονται. Θα συγκροτείται μια επιτροπή που θα διερευνά τις υποψηφιότητες αλλά ταυτόχρονα θα μπορεί να προσεγγίσει πρόσωπα που θα είχαν τα επιθυμητά χαρακτηριστικά για να εκδηλώσουν ενδιαφέρον. Σύμφωνα με την διεθνή πρακτική προτείνεται η διοργάνωση δημόσιας ακρόασης των υποψηφίων από τη Σύγκλητο ή ομάδα που αυτή θα ορίσει.

9. Ποιες θα είναι οι αρμοδιότητες του Πρύτανη/Προέδρου με τον νέο νόμο και σε τι θα διαφέρουν από αυτές που είχε μέχρι σήμερα;

Στο νέο σύστημα διοίκησης, ο Πρύτανης/Πρόεδρος θα είναι ο Ακαδημαϊκός ηγέτης του Ιδρύματος. Όσον αφορά στις ακαδημαϊκές του ικανότητες, αυτές θα έχουν κριθεί κατά τη διαδικασία της επιλογής του και θα έχουν υψηλότερες προδιαγραφές (standards). Ταυτόχρονα το Συμβούλιο θα μπορεί να αξιολογεί και τις διοικητικές του ικανότητες, πράγμα που σήμερα δεν συμβαίνει.

Ο Πρύτανης/Πρόεδρος δεν πρέπει να είναι ένας διαμεσολαβητής μεταξύ διαφορετικών ομάδων στο ίδρυμα, προσπαθώντας να εξισορροπήσει αντιθέσεις μεταξύ ομάδων καθηγητών διαφορετικών τμημάτων λαμβάνοντας υπόψη την ισχύ

τους, μεταξύ διοικητικών υπαλλήλων και φοιτητών. Το ΑΕΙ, δεν μπορεί να λειτουργεί όπως άλλοι κοινωνικοί ή διοικητικοί οργανισμοί, π.χ. ένας Δήμος, όπου η διατήρηση των ισορροπιών είναι καθοριστικής σημασίας. Ο Πρύτανης/Πρόεδρος πρέπει να είναι ακαδημαϊκός ηγέτης, να έχει ισχυρές αρμοδιότητες, να αξιολογείται διαρκώς και να οδηγεί το ίδρυμα, του οποίου ηγείται, σε επιτυχίες.

10. Τι είναι εκείνο που δημιουργεί την ελπίδα ότι διακεκριμένες προσωπικότητες που συνδυάζουν ακαδημαϊκά και διοικητικά προσόντα θα ενδιαφερθούν να διοικήσουν ως Πρυτάνεις/Πρόεδροι ένα Πανεπιστήμιο/ΤΕΙ στην Ελλάδα;

Οι επιστήμονες με ικανότητες και δυνατότητες, πάντοτε ενδιαφέρονται να δείξουν τι μπορεί να επιτύχουν. Αυτό είναι το χαρακτηριστικό των επιστημόνων. Σε κάθε περίπτωση, αναμένεται ότι οι Πρυτάνεις/Πρόεδροι θα προέρχονται είτε, κυρίως, από το εσωτερικό είτε από διακεκριμένους Έλληνες της Ομογένειας. Το σημαντικό είναι ότι πρόσωπα με ικανότητες θα μπορούν να διεκδικήσουν την τιμή να διοικούν ένα Ίδρυμα, πράγμα που έως σήμερα δεν ήταν εφικτό και αυτό θα γίνεται επ' ωφελεία των ελληνικών ΑΕΙ.

11. Τι είναι εκείνο που κάνει τους Πρυτάνεις/Προέδρους που θα εκλέγονται με τον νέο τρόπο να ασκούν αποτελεσματικότερη διοίκηση από τη σημερινή;

Η διεθνής πρακτική, η οποία υιοθετείται και στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχει δείξει ότι η εκλογή των Πρυτάνεων/Προέδρων με τον τρόπο που προαναφέρθηκε, τους επιτρέπει να αναδείξουν τις ηγετικές τους ικανότητες, να διατηρούν μια σχετική ανεξαρτησία από τις μονάδες που διοικούν ώστε να τις οδηγούν σε καλύτερα αποτελέσματα, χωρίς τις δεσμεύσεις πελατειακού χαρακτήρα που εμφιλοχωρούν στο σημερινό σύστημα εκλογής. Ταυτόχρονα, οι Πρυτάνεις/Πρόεδροι θα είναι υποχρεωμένοι να λογοδοτούν και να αξιολογούνται, επί τη βάση συγκεκριμένων στοιχείων και δεικτών, από το ανώτερο επίπεδο διοίκησης, ώστε σε κάθε περίπτωση οι Πρυτάνεις/Πρόεδροι να είναι υποχρεωμένοι να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα του τρόπου που ασκούν διοίκηση.

12. Ποια είναι η σημαντική διαφορά όλων των παραπάνω ρυθμίσεων σε σχέση με αυτό που ισχύει σήμερα;

Το καθοριστικό στοιχείο είναι ότι οι ακαδημαϊκές μονάδες και τα ιδρύματα θα έχουν πλέον συγκεκριμένους στόχους. Οι στόχοι αυτοί θα είναι μετρήσιμοι και η επιτυχία τους θα παρακολουθείται διαρκώς. Πέραν τούτου, θα υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα διαδικασίας ελέγχου και ισορροπίας, που δεν θα επιτρέπουν την αυθαιρεσία ισχυρών ομάδων ή προσώπων μέσα στο πανεπιστήμιο αλλά ούτε την αυθαιρεσία των οργάνων διοίκησης.

13. Πώς θα διαμορφωθεί η χρηματοδότηση των ΑΕΙ;

Η δημόσια χρηματοδότηση των ΑΕΙ στην Ελλάδα υπερβαίνει σημαντικά τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ως ποσοστό του ΑΕΠ χωρίς να έχουμε, ωστόσο, τα αντίστοιχα αποτελέσματα. Η δημόσια χρηματοδότηση των ιδρυμάτων θα εξακολουθήσει να παρέχεται με τους όρους που γίνεται σήμερα σε όλα τα ιδρύματα. Ωστόσο, ένα ποσοστό αυτής της χρηματοδότησης (το οποίο στο εξωτερικό ποικίλλει από 5 έως 30%) θα κατανέμεται στη βάση στόχων, βαθμού εκπλήρωσής τους και συγκεκριμένων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών και κριτηρίων. Προϋπόθεση για χρηματοδότηση, βεβαίως, θα είναι συγκεκριμένες, διαφανείς και αδιάβλητες διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης. Οι συμφωνίες που θα προκύπτουν θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συναινετικών διαβουλεύσεων μεταξύ των θεσμικών εταίρων. Αποτελεί κοινή πρακτική σε ολόκληρο τον κόσμο ότι τα ΑΕΙ αντλούν πρόσθετους πόρους από τρίτες πηγές εθνικές ή ευρωπαϊκές, δημόσιες ή ιδιωτικές. Ήδη, σε αρκετές περιπτώσεις ελληνικών ιδρυμάτων οι πρόσθετες χρηματοδοτήσεις από πηγές όπως οι παραπάνω αποτελούν το 50% του συνόλου των εσόδων τους. Η επιπλέον χρηματοδότηση των ΑΕΙ, πέρα από τη δεδομένη χρηματοδότησή τους από το Υπουργείο Παιδείας, ενισχύει το δημόσιο χαρακτήρα τους και το άνοιγμά τους στην κοινωνία και τις ανάγκες της. Με τη διασύνδεση τους με το αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο προσδοκούμε τα ΑΕΙ, που αποτελούν τον αναγκαίο εταίρο στην πρόοδο της χώρας, να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία για την ανάπτυξη και την ευημερία της ευρύτερης περιοχής που είναι χωροθετημένα και κατ' επέκταση της χώρας.

14. Τι θα γίνει αν η χρηματοδότηση δεν επαρκεί για να καλύψει όλες τις ανάγκες του Ιδρύματος;

Οι ανάγκες κάθε Ιδρύματος και η χρηματοδότησή τους θα έχει προσδιοριστεί με τις προγραμματικές συμφωνίες. Το κράτος θα αναλαμβάνει την ευθύνη της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων που θα έχουν συμφωνηθεί. Φυσικά, το κάθε

Ίδρυμα, θα έχει την ευχέρεια να αναζητεί και πόρους από άλλες πηγές για να δημιουργήσει και άλλες δραστηριότητες πέραν αυτών που έχουν συμφωνηθεί με το κράτος (πράγμα που συμβαίνει και σήμερα σε ορισμένα ΑΕΙ). Για παράδειγμα, θα μπορεί να αποδέχεται εξωτερικές χρηματοδοτήσεις (χορηγίες) για καθηγητικές θέσεις. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές θα αφορούν μόνο την ίδρυση της θέσης και οι χρηματοδότες δεν θα έχουν καμιά δικαιοδοσία στο ακαδημαϊκό μέρος της διαδικασίας ούτε φυσικά στην εκλογή του Καθηγητή που θα καταλαμβάνει τη θέση που θα έχει χρηματοδοτηθεί.

15. Απειλείται ο δημόσιος χαρακτήρας των ελληνικών ΑΕΙ;

Ο δημόσιος χαρακτήρας των ελληνικών ΑΕΙ είναι συνταγματικά κατοχυρωμένος και δεν υπάρχει ούτε η πρόθεση ούτε η δυνατότητα αλλαγής του. Αντίθετα, ενισχύεται με το δεδομένο ότι τα Ίδρύματα θα έχουν ουσιαστική διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια υπό την ουσιαστική εποπτεία της πολιτείας, αλλά επίσης θα είναι και υποχρεωμένα να εξηγούν στην κοινωνία τον τρόπο λειτουργίας τους και τις δαπάνες των χρημάτων του ελληνικού λαού.

16. Υπάρχει σκέψη για επιβολή διδάκτρων στα ΑΕΙ;

Όπως προβλέπει το άρθρο 16 του Συντάγματος, η εκπαίδευση στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα αποτελεί υποχρέωση του κράτους και παρέχεται δωρεάν.

17. Ποιος θα αποφασίζει και ποιος θα καθορίζει τα προγράμματα σπουδών και τις Σχολές σε κάθε Ίδρυμα;

Εδώ θα έχουμε μία σημαντική μεταβολή από τη μέχρι σήμερα υφιστάμενη κατάσταση όπου την τελική απόφαση έπαιρνε το Υπουργείο Παιδείας. Το Υπουργείο Παιδείας μέχρι σήμερα έπαιρνε τις αποφάσεις αυτές χωρίς να αξιολογεί τα ουσιαστικά στοιχεία των προτάσεων, κυρίως με κριτήριο την ικανότητα καθηγητών ή άλλων παραγόντων να πείσουν την Ηγεσία του Υπουργείου για την αναγκαιότητα ίδρυσης ενός νέου προγράμματος. Με τα νέα δεδομένα, η αποκλειστική ευθύνη της δημιουργίας προγραμμάτων σπουδών θα ανήκει στο ίδιο το Ίδρυμα. Για το Ίδρυμα όμως θα υφίστανται πλέον οι ασφαλιστικές δικλείδες, ώστε να μην οδηγείται σε ένα ατέλειωτο πολλαπλασιασμό προγραμμάτων σπουδών, χωρίς την αντίστοιχη δυνατότητα υποστήριξης με το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, τις υποδομές και τα εργαστήρια. Το Συμβούλιο, με βάση τον διαθέσιμο προϋπολογισμό, θα έχει την ευθύνη να εξετάσει και να αποφασίσει (με τη γνώμη ειδικών επιτροπών και αφού λάβει υπόψη

τις πιστοποιήσεις των προτεινόμενων προγραμμάτων) ποια είναι τα προγράμματα που θα τεθούν σε λειτουργία, σε ποια έκταση, για ποιο διάστημα, με πόσους φοιτητές και ποια είναι εκείνα τα οποία δεν είναι πλέον αποδοτικά.

18. Τι θα γίνει με τους αιώνιους φοιτητές;

Το φαινόμενο των λεγομένων αιωνίων φοιτητών είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας εισόδου και επιλογής, καθώς και του τρόπου που λειτουργούν σήμερα τα ΑΕΙ. Σημαντικό ρόλο επίσης παίζει η εσωτερική οργάνωση των σπουδών και η μη τήρηση ακαδημαϊκών προτύπων ποιότητας. Όταν δεν υπάρχει καμία παρακολούθηση της εξέλιξης των σπουδών των φοιτητών, παρατηρείται το φαινόμενο οι τελευταίοι να μην δίνουν την απαιτούμενη έμφαση στις σπουδές τους. Έτσι, είτε με την πάροδο των χρόνων αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τις ακαδημαϊκές απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών είτε οδηγούνται στην αδιαφορία με αποτέλεσμα να περνούν τα χρόνια χωρίς να έχουν ικανοποιήσει τις ακαδημαϊκές απαιτήσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτό έχει οδηγήσει στο φαινόμενο να έχουν γίνει τα πανεπιστήμια εξεταστικά κέντρα με πολλαπλές εξεταστικές περιόδους και οι φοιτητές να συσσωρεύονται σε πολλά μαθήματα και σε εξετάσεις χωρίς να έχουν ουσιαστικά παρακολουθήσει τα μαθήματα αυτά.

Η νέα δομή θα επιτρέψει στα Πανεπιστήμια να λειτουργούν σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές, να παρακολουθούν την πορεία των φοιτητών τους και να τους καθοδηγούν έτσι ώστε να μην αφήνουν κενά, να αξιοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρει το πανεπιστήμιο, και να ολοκληρώνουν τις σπουδές τους στον απαιτούμενο χρόνο για το καλό των ιδίων και των οικογενειών τους.

19. Υπάρχει χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προτεινόμενων αλλαγών;

Όπως σε κάθε νομοσχέδιο του ΥΠΔΒΜΘ, παράλληλα με την κατάθεση νομοσχεδίων κατατίθεται και πλήρης κατάλογος των απαραίτητων ενεργειών (Π.Δ., Υ.Α., κ.λπ.), καταγραφή των μεταβατικών διατάξεων, καθώς και λεπτομερές χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και εφαρμογής.

20. Πώς αξιοποιείται η διεθνής εμπειρία από μεγάλες αλλαγές σε εκπαιδευτικά συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης άλλων χωρών;

Το κείμενο διαβούλευσης είναι αποτέλεσμα συστηματικής μελέτης της σχετικής διεθνούς βιβλιογραφίας, ευρύτατων συνεργασιών με υπουργούς και πολιτικά και

διοικητικά στελέχη χωρών της ΕΕ που έχουν πραγματοποιήσει μεγάλες αλλαγές, καθώς και με διεθνείς οργανισμούς. Ενδεικτικά αναφέρονται οι Γαλλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Δανία, Αυστρία, Φινλανδία, Κύπρος.

21. Γιατί προτείνεται η κατάργηση της βαθμίδας του Λέκτορα;

Ώστε να απλοποιηθεί το εσωτερικό σύστημα. Στα περισσότερα ΑΕΙ του κόσμου, οι κύριες ακαδημαϊκές βαθμίδες είναι τρεις. Υπάρχει και μία τέταρτη η οποία κυρίως αναφέρεται σε πρόσωπα που καλύπτουν συγκεκριμένες διδακτικές ανάγκες που δεν είναι μόνιμες. Σήμερα, οι ανάγκες αυτές καλύπτονται περιστασιακά με διδάσκοντες του ΠΔ 407/80. Οι προβλέψεις στο σχέδιο διαβούλευσης σχετικά με τους λέκτορες εξασφαλίζουν καλύτερες συνθήκες εργασίας από αυτές υπό τις οποίες εργάζονται σήμερα οι διδάσκοντες του ΠΔ 407/80. Οι νέοι λέκτορες ασφαλώς θα μπορούν να εκπονούν, εφόσον το επιθυμούν, ερευνητικό έργο το οποίο δεν προβλέπεται μεν από το έργο που τους ανατίθεται, αλλά αυτό θα τους βοηθήσει να διεκδικήσουν μία θέση στο πανεπιστήμιο σε ενδεχόμενη προκήρυξη θέσης επίκουρου καθηγητή, η οποία θα είναι εισαγωγική βαθμίδα του ΔΕΠ στα Πανεπιστήμια.

22. Τι θα γίνει με τους Λέκτορες που υπηρετούν σήμερα;

Οι Λέκτορες που υπηρετούν σήμερα στα πανεπιστήμια έχουν εκλεγεί με ακαδημαϊκές διαδικασίες ως μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού. Επομένως, όλοι οι Λέκτορες που υπηρετούν σήμερα θα ενταχθούν σε μια μεταβατική περίοδο, κατά την οποία θα τους δοθεί η δυνατότητα να κριθούν, όπως θα κρίνονταν με τα μέχρι σήμερα δεδομένα. Δεν θα υπάρξουν, όμως, νέες προκηρύξεις στη βαθμίδα του Λέκτορα με τη μορφή που υφίσταται σήμερα.

23. Γιατί η βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή γίνεται μη μόνιμη;

Η βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή είναι η εισαγωγική ακαδημαϊκή βαθμίδα. Στους Επίκουρους Καθηγητές δίδεται μία περίοδος κατά την οποία αξιολογείται η απόδοσή τους και η ικανότητά τους.

Η μονιμοποίηση στην βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή δημιουργεί συνθήκες δημοσιούπαλληλικής σχέσης. Υπάρχει ανάγκη για την ουσιαστική αξιολόγηση στο μέλλον των Επίκουρων Καθηγητών. Θα πρέπει δηλαδή μετά από κάποιο χρονικό διάστημα να αξιολογηθούν ουσιαστικά και είτε να τους δοθεί η δυνατότητα -λόγω της απόδοσής τους- να εξελιχθούν και να μονιμοποιηθούν στη βαθμίδα του

Αναπληρωτή Καθηγητή είτε να αποχωρήσουν από το πανεπιστήμιο εφόσον αποδειχθεί ότι δεν έχουν τα απαιτούμενα προσόντα για να εξελιχθούν ακαδημαϊκά. Η διαδικασία αυτή δεν ωφελεί μόνο το πανεπιστήμιο, τους φοιτητές και την έρευνα. Ωφελεί και τους ίδιους τους επιστήμονες που έχουν εκλεγεί ως Επίκουροι Καθηγητές γιατί τους δίνει μια δοκιμαστική περίοδο, στην οποία έχουν την ευχέρεια είτε να δείξουν τις ικανότητές τους, να εξελιχθούν ακαδημαϊκά και να μονιμοποιηθούν είτε να αντιληφθούν ότι δεν έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν στο συγκεκριμένο ίδρυμα και να επιλέξουν κάτι διαφορετικό για τη συνέχεια της καριέρας τους. Τους προστατεύει μάλιστα από μία αθέμιτη σχέση εξουσίας: σήμερα πολλοί μόνιμοι επίκουροι καθηγητές βρίσκονται σε μία ιδιότυπη κατάσταση «ομηρίας», όπου, ενώ είναι μόνιμοι, είναι υποχρεωμένοι διαρκώς στους ιεραρχικά ανώτερους τους λόγω της εξάρτησής τους για το θέμα της εξέλιξης. Είναι απαράδεκτο να υπάρχει μία τέτοια σχέση εξουσίας ες αεί: η όλη λογική του καθηγητή είναι η ανεξαρτησία του και σε αυτό αποσκοπεί η νέα ρύθμιση.

24. Τι θα γίνει με τους Επίκουρους Καθηγητές που υπηρετούν σήμερα στα πανεπιστήμια;

Οι Επίκουροι Καθηγητές που υπηρετούν σήμερα, εάν έχουν μονιμοποιηθεί, θα εξακολουθήσουν να διατηρούν τη μονιμότητά τους. Αν δεν έχουν μονιμοποιηθεί, θα κριθούν για την περαιτέρω πορεία τους με βάση τα νέα δεδομένα.

25. Είναι διασφαλισμένος από την Πολιτεία ο μισθός των μελών ΔΕΠ και ΕΠ;

Ναι, είναι. Η πολιτεία θα εξακολουθήσει να περιλαμβάνει στη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων τους μισθούς του προσωπικού. Όπως προαναφέρθηκε, η χρηματοδότηση θα γίνεται αφενός με βάση συγκεκριμένους δείκτες που αφορούν στις ανελαστικές δαπάνες του Ιδρύματος και αφετέρου με βάση τους στόχους, τους οποίους επιτυγχάνουν τα ιδρύματα. Δηλαδή η αξιολόγησή τους μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα επιπλέον χρηματοδότηση σε όλους τους τομείς.

Προτείνεται να δίνεται η επιλογή στο ΑΕΙ να αυξήσει, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις αμοιβές εκπαιδευτικών που διακρίνονται και έχουν υψηλές επιδόσεις σε θέματα έρευνας ή άλλα θέματα που θα ορίζει το ίδιο, με βάση διαφανείς προβλέψεις του εσωτερικού του κανονισμού και ύστερα από ειδική έγκριση της διοίκησης του ιδρύματος. Θέλουμε να δοθεί η δυνατότητα της επιβράβευσης του καλύτερου χωρίς

να εισαγάγουμε την αυθαιρεσία, τον κακώς εννοούμενο ανταγωνισμό και τις πελατειακές σχέσεις.

26. Γιατί καταργείται ο θεσμός των διδασκόντων ΠΔ 407;

Ο θεσμός του διδάσκοντος με το ΠΔ 407 θεσμοθετήθηκε για τη διεξαγωγή διδακτικού, ερευνητικού, επιστημονικού και οργανωτικού έργου από επιστήμονες ανεγνωρισμένου επιστημονικού κύρους. Ωστόσο, εξελίχθηκε σε μια διαδικασία κατακερματισμένου έργου (με λίγες ώρες διδασκαλίας σε κάθε επιλεγόμενο επιστήμονα) με μειωμένες απολαβές και καμία εργασιακή ασφάλεια ή προοπτική. Ταυτόχρονα εγκλώβισε σημαντικό τμήμα των νέων επιστημόνων σε μια επαγγελματική τροχιά με περιορισμένες δυνατότητες επιστημονικής εξέλιξης και έθεσε στο επιστημονικό περιθώριο μεγάλη μερίδα πολύτιμου επιστημονικού δυναμικού. Η προτεινόμενη ρύθμιση που προβλέπει την αντικατάσταση του διδάσκοντα Π.Δ. 407 με μία μη εξελίξιμη θέση «εντεταλμένου διδασκαλίας» (ή λέκτορα) με σύμβαση ενός έως τριών ετών δίνει πλέον τη δυνατότητα σε νέους επιστήμονες να αφιερωθούν στα καθήκοντά τους με ικανοποιητική αμοιβή και δυνατότητα λειτουργίας σε κάποιο βάθος χρόνου χωρίς άγχος.

Για τη βελτίωση των προοπτικών των νέων επιστημόνων εισάγεται, επιπλέον, ο θεσμός του μεταδιδακτορικού υποτρόφου ενώ παράλληλα βρίσκεται σε εξέλιξη πρόγραμμα ενίσχυσης των νέων επιστημόνων με μεταδιδακτορικές υποτροφίες.

27. Η ταυτόχρονη υπηρετήση σε ελληνικό ΑΕΙ και σε ΑΕΙ ξένης χώρας ισχύει και για τους διδάσκοντες σε ελληνικά ΑΕΙ;

Είναι προφανές ότι τόσο για λόγους ισονομίας όσο και για λόγους εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των ελληνικών ΑΕΙ η προτεινόμενη ταυτόχρονη υπηρετήση ισχύει, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, και για τους διδάσκοντες των ελληνικών ΑΕΙ.

28. Γιατί οι διαδικασίες εξέλιξης των μελών ΔΕΠ/ΕΠ να είναι «κλειστές»;

Διαπιστώθηκε ότι το σημερινό καθεστώς των «ανοικτών» διαδικασιών δεν αξιοποιήθηκε από τα ιδρύματα. Ενώ οι διαδικασίες ήταν θεωρητικά «ανοικτές», στην πράξη ήταν κλειστές. Όποιος υπηρετεί σε ένα θεσμό δικαιούται να κριθεί με βάση αμερόληπτα εκλεκτορικά σώματα και αντικειμενικές διαδικασίες ώστε να κριθεί για την προσωπική του εξέλιξη. Εφ' όσον έχει κριθεί κατάλληλος ανταγωνιστικά και με αδιάβλητες διαδικασίες να διδάσκει σε ένα Πανεπιστήμιο, η κρίση στη συνέχεια

πρέπει να αναφέρεται στο αν έχει τα προσόντα να ενταχθεί στην ανώτερη βαθμίδα. Σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις και σε συνδυασμό με τη μονιμότητα των μελών ΔΕΠ/ΕΠ οι «ανοικτές» διαδικασίες δημιούργησαν ποικίλες στρεβλώσεις. Το νέο σύστημα κρίσεων, που ήδη έχει θεσπιστεί με το Νόμο 3848/2010 με διευρυμένα εκλεκτορικά και με εξωτερικούς κριτές, σε πολλές περιπτώσεις βοήθησε στην κατεύθυνση της αξιοκρατίας. Ένα νέο βήμα θα πρέπει να γίνει για την οριστική αποδέσμευση των κρίσεων από σχέσεις αλληλεξάρτησης εντός των τμημάτων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη συγκρότηση μικτών επιτροπών κρίσης με συμμετοχή κριτών από πανεπιστήμια της Ελλάδος (εκτός του τμήματος του κρινόμενου) και του εξωτερικού. Η σύνθεση μπορεί να διαφοροποιείται ανά βαθμίδα αλλά και ανά ίδρυμα στο πλαίσιο των εσωτερικών κανονισμών του κάθε ιδρύματος. Τα κριτήρια αξιολόγησης των μελών ΔΕΠ/ΕΠ θα πρέπει να εναρμονιστούν στη βάση των διεθνών προτύπων και να συνεκτιμάται η διδακτική ικανότητα (που περιλαμβάνει και αξιολόγηση του διδακτικού έργου από φοιτητές) με το ερευνητικό έργο των υποψηφίων. Το πώς διεξάγονται οι κρίσεις των μελών ΔΕΠ/ΕΠ θα αφορά και τη διοίκηση του ιδρύματος και θα είναι ένας από τους ουσιαστικούς δείκτες αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων και των ιδρυμάτων.

29. Πως αλλάζει η εκπροσώπηση των φοιτητών στη Διοίκηση των ΑΕΙ;

Η αλλαγή του μοντέλου Διοίκησης επικεντρώνεται στο διαχωρισμό των οικονομικών/διοικητικών λειτουργιών από τις ακαδημαϊκές. Η συμμετοχή εκπροσώπων φοιτητών στο Συμβούλιο αποτελεί μια ποιοτική αναβάθμιση του ρόλου των φοιτητών καθώς συμμετέχουν σε διαρκείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων και δεν περιορίζονται σε μια εφάπαξ συμμετοχή μέσω των εκλογών με αδυναμία επιρροής στη συνέχεια.

30. Πώς θα διαμορφωθούν οι Σχολές;

Η ανασυγκρότηση των ιδρυμάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει και ανασυγκρότηση των σχολών που ήδη υφίστανται, την ίδρυση νέων κ.λπ.

31. Θα μπορούν οι φοιτητές να επιλέγουν ό,τι μαθήματα θέλουν;

Η ευχέρεια των φοιτητών να αλλάζουν κατεύθυνση, να επιλέγουν μαθήματα από άλλα τμήματα, σχολές ή ιδρύματα δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε προγράμματα σπουδών που θα μπορούν να επιλέγουν οι φοιτητές. Οι σχολές και το ίδρυμα θα πρέπει να θέτουν τις προϋποθέσεις ώστε τα προγράμματα και τα πτυχία να

ανταποκρίνονται σε πιστοποιημένα επιστημονικά αντικείμενα. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις θα πρέπει να αποφασιστούν από τα ίδια τα ιδρύματα και θα μπορούν να ποικίλλουν.

32. Ποιος ο ρόλος των Περιφερειακών Συμβουλίων;

Το Περιφερειακό Συμβούλιο Ανώτατης Εκπαίδευσης θα πρέπει να έχει ρόλο συντονισμού όλων των μονάδων εκπαίδευσης σε περιφερειακό επίπεδο. Ως εκ τούτου θα πρέπει να περιλαμβάνει και θεσμικούς εκπροσώπους των Ιδρυμάτων της Περιφερειακής αλλά και καταξιωμένα μέλη της κοινωνίας.